

Otevřený dopis Pavlu Turnovskému

Milý Pavle,

úplnou náhodou jsem se proklikal na téměř nefunkční stránky teigovské společnosti (<http://www.teige.cz>). O to větší úžas mě čekal, když jsem zjistil, že jedinými dvěma příspěvky na těchto stránkách jsou dva soubory PDF ke stažení, z nichž jeden obsahuje materiály, které byly připraveny do desátého čísla Analogonu, ale které, vzhledem k tehdejší události, následné výměně šéfredaktora a jeho pozdějším obstrukcím, se staly na patnáct let nedosažitelnými. (Když jsem o tom teď hovořil s několika autory, zařazenými v tomto souboru, neskrývali vedle překvapení i radost, poněvadž už sami tyto příspěvky většinou nemají a nemohli tedy s nimi až doteď počítat pro případné otištění. Nechme v tuto chvíli stranou jejich případný souhlas či nesouhlas s takovým druhem publikování.)

Druhým souborem byl Tvůj rozhovor s Jiřím Koubkem, včetně Tvého doslovu, a proto Ti vlastně píšu. Avšak přirozeně mě zajímá, kdo jsou oni „naši čtenáři“ z Tvé druhé otázky, kde jsi vlastně tento rozhovor uveřejnil.

Je samozřejmě úplně Tvoje věc, jak nahlížíš na dnešní aktivity surrealistické skupiny. Od začátku, kdy jsem Tvůj rozhovor začal číst, jsem se však nemohl zbavit dojmu, že přes zpočátku proklamovanou nestrannost a pózu ale *opravdu* netknutého prostáčka, vlastně moc dobře víš, kam směřuješ, což jsem nakonec pochopil z Tvého doslovu. Tak jsem tedy začal trochu pátrat a zjistil z Tvého fejsbúku, že v den, kdy jsi na něj pověsil pozvánku na výstavu *Surrealistická východiska*, jsi už rovněž inzeroval možnost stažení „původního Analogonu č. 10, který si surrealisté sami zabavili“, jak jsi to formuloval. Z toho mi tedy docvaklo, že jsi v době, kdy jsme se viděli při přípravách výstavy ve Hvězdě, už o rozhovoru a jeho obsahu věděl, ale asi jsem Ti nestál za to, se mi o něm zmínit. Mohl bych Ti však už tehdy do očí říci několik podrobností, které jsi, jak tvrdíš, nevěděl. Anebo bys raději poslouchal jen Jiřího Koubka?

Tak mi tedy nezbývá, než Tě touto cestou seznámit s některými fakty a událostmi, kterých jsem byl očitým svědkem, pokud se týká jeho

osoby, ale dosud jsem je veřejně neprezentoval, protože mi to připadalo naprosto zbytečné a zcestné. Nakonec mě ale dopálil už ten fakt, že ty svoje bláboly dokonce pašuje pod hlavičku teigovské společnosti. (Oba své spisky, na něž se neustále v rozhovoru odvolává, totiž podloudně, nákladem vlastním – protože v úvahu jdoucí nakladatelé ho, jak se mi náhodně doneslo, jaksi nebrali – vydal pod její hlavičkou, a aby se to nepletlo, tak jejich obálky přifařil hned za Tvůj dovětek.)

Vidím, že sis takříkajíc „na rozjezd“ vzal za záminku kauzu s „cenzurováním“ Bédouinova textu *Dvacet let surrealismu*. Přečetl jsem si znovu pozorně jak Solaříkovu reakci na Tvoje upozornění, tak i text v Analogonu č. 62/2010, str. 113, který Ti mj. *děkuje* za upozornění, a opravdu nejsem schopen pochopit Tvůj zlovolný tón v podtextu a kde se v Tobě vzala ta náhlá křeč. Přizvukuješ-li pak Koubkovi s jeho všeobsahující „post-kritikou“, tak se nedivím, že jsi mu jako hejl sedl na jeho paranoidní lep. (A navíc, poněkud mi uniká nejen Tvá logika: pokud Ti „cenzurované“ materiály prvotně poskytl J. K., jistě Ti přitom podal i patřičné vysvětlení. Nebo že by ses ho nezeptal? Proč se tedy jakoby bezvědomě tážeš, jak to bylo s cenzurou v Analogonu?)

Tak tedy popořádku: bylo to MÉ rameno, na němž mi Koubek v polovině osmdesátých let se vší umolousanou vážností na chodbě Zemědělského nakladatelství kňoural, má-li vstoupit do Komunistické strany a ufňukaně hledal nehorázné argumenty, jak to omluvit. Nestačil jsem se divit, ale mohlo mě to už tehdy trknout. Když dnes tajuplně blafe o profízlovanosti skupiny StB a s mazaným marketingovým tahem se odvolá jenom k svému „NeDeníku“ (www.kosmas.cz), jsou to jen kouřové clony vypouštěné za jeho minulostí.

Jinak to s Jirkou docela šlo, rádi jsme četli jeho eseje, hádali se o jeho poesii (která se mi tehdy nelíbila), ale všechno zvrátil listopad 89. Koubek se (spolu s několika málo dalšími blízkými osobami) – alespoň pro mne – stal *ikonou* onoho podivného období, kterému se dnes říká

rané stádium kapitalismu devadesátých let. Jeho přerod byl nepřehlédnutelný, ale pro mnohé, kteří mu tehdy byli nablízku, to bylo čím dál neskousnutelnější. Zasloužil se bezesporu o obnovení Analogonu, ale jeho zvyšující se arogance a nadřazenost, kterou začal dávat najevo, kudy chodil, ho brzy začala vzdalovat okruhu přátel, a to nejen ve skupině. (Někdy to vedlo málem až k humornému popukání na hraně trapnosti, jak by mohla např. potvrdit většina přátel ze Šternberka, když je přijel zkraje devadesátých let mistrovat v kožiše až na paty.)

Zkrátka Koubek si přes svůj post šéfredaktora Analogonu čím dál rychleji budoval kariéru váženého – když ne „kmotra“, tak alespoň „kmotříčka“, a začal se poohlížet, kudy se co nejrychleji „dostat za vodu“. To MOJE uši od něho slyšely o návštěvách milionářského klubu Golem, o prvním melounu v bance, o všelijakých partičkách „já na bráchu, brácha na mě“, nebo třeba o tajuplných schůzkách s představiteli PROCTER&GAMBLE.

O Jiřím Koubkovi se začalo s vážnou tváří šířit, že „dokáže sehnat peníze“. No toto.

Dobře si vzpomínám na jeho posměšně útrpnou tvář, když na otázku, proč si naše rodina nevzala na restituovaný zpustlý areál od některé banky úvěr, jen utrousil, že se splácením bych se nemusel přece vůbec trápit. Morální stránkou jakékoliv činnosti, kterou vyvíjel, se tehdy, pokud je mi známo, vůbec nezabýval. Dostal se tehdejšími kotrmelci až do televizní rady jako kandidát zaštitěný ODS, jmenovitě Petrem Čermákem (!), a nijak mu zřejmě nepřišlo divné, že je v ní! To MOJE oči ho viděly v hospodě U Pešků spiklenecky špitat s Otou Černým, a když se pak v novinách objevily detaily o jeho podivných schůzkách, mohl bych je tenkrát jenom potvrdit.

To taky MOJE uši ho například slyšely vyzvídat, má-li Švankmajer na zahradě bazén a jak velký a porovnávat ho se svým ve Zbuzanech. Jenom tahle *malost* by stačila držet se od něho na délku klacku, ale on jich v té době chrлил desítky a všechny byly na jedno téma: mamon. Já nevím, jak je na tom dneska, a je mi to naštěstí úplně jedno.

Pro Tebe ale Pavle, koukám, stačí žasnout, kuká-li Ti, „že není bohatý (jako by na tom záleželo), že se žádné milionové úplatky, žádná tunelářská privatizace nekonala“. A proto se domníváš, že se měla skupina za Koubka postavit. No pane jo!

A jak to bylo s Analogonem? Jak už jsem napsal, redakční práce s ním byla čím dál těžší. Tvářil se, jako by ten časopis byl jeho a taky tak jednal: permanentně zatloukal kontakty, které ze své pozice získal, ačkoliv kolikrát by bylo bývalo mnohem prospěšnější, aby se například s někým v zahraničí spojil někdo jiný než on, neustále tajnůstkařil atd. Co se k němu dostalo za materiály, to obvykle zmizelo v černé díře, jak kdekdo potvrdí. Dnes plká o tom, že chtěl surrealismus obrodit, ale to snad měly představovat příšerné koláže à la Huptych a jiné sračky toho nejhoršího kalibru, které tam prosazoval, skrze své „kontakty v kultuře“?

Tu pověstnou kapku, která přetekla, má sice na hrbu také on, ale v tom se mi dnes jeví jako smutný nastrčený august. Domnívám se, že to byla práce Milana Nápravníka, který sem po devadesátém roce přijel kolonizovat zdejší zpustlé surrealistické barbarie. (Vzpomínám si, jak M. N. se zanícením vedl misijní monolog o hermetismu, ale divoši už nejenže znali pokračování, ale leckdy i věci podstatnější). Bylo to někdy jen trošku směšné. Jak jsme velmi brzy zjistili, M. N. vždy jednomu mazal med kolem huby, zatímco druhé pomlouval, takže jsme se na tom brzy domluvili. Nevím to jistě, ale napadá mne, že s Koubkem se mohli nakrátko spojit i kvůli podobě své poesie. M. N. jsme totiž znali jako velkého básníka z jeho raných sbírek ze šedesátých let, ale jaké bylo naše rozčarování, když jsme četli jeho recentní texty, pateticky rozvichřené pozdním Bretonovým vlivem. Za našimi zády (a to se pořád J. K. dovolává jakési etiky a stále dokola fňuká, že se s ním nikdo nebavil a nebaví), se upekl podivný komplot. Zkrátka MOJE oči viděly, jak do místnosti, v níž už zasedala redakční rada Analogonu vpochodoval bojový výsadek v čele s Koubkem, za nímž se vzdouvala napoleonská vizáž M. N., a na ocase se krčil slepý L. K. s houslemi. MOJE uši slyšely, jak Koubek štěká rozkazy, jimiž

rozpouští redakční radu a ustavuje revoluční direktorium. Pak jsme se, konsternováni, rozešli. A to by mohl být konec, ale ještě není.

Pokud v tom celém byla nějaká Koubkova role, jak tvrdí, pak byla především hluboce naivní. Pokoušet se spojit osobnosti, jako Krále, Dvorského a Nápravníka, „do jednoho rance surrealismu“, se prostě tehdy mohl pokoušet jen úplný tudor. Mimoto, jak sám hořce konstatuje, i ten M. N. se od něho nakonec odvrátil. Mouřenín dobře nevymetl komín.

Jinou Koubkovou specialitou je taky vydávat následek za příčinu. Například stěžuje-li si, jak to měli vlastně skupinový surrealisté proti němu rozehráno, a uvádí-li, že E. Švankmajerová vlastnila copyright na Analogon!!! To má svatou pravdu, jenomže to MOJE ústa *po jeho taškařici* na redakční radě, domluvila ihned schůzku na patentovém úřadě, prostřednictvím ženy Petra Tesaře. Bylo nám po tom všem jasné, že co neuděláme hned, už se nám udělat nikdy nepodaří. Po vzájemné dohodě jsme se rozhodli dát přepsat práva na Evu Švankmajerovou, protože ona jediná měla v té době živnostenský list, a tedy právní legitimaci k takovému kroku. (Po čase jsme samozřejmě práva převedli na Sdružení Analogonu, které jsme teprve museli založit a které je má registrována dodnes. Že byl můj čuch zbystřen adekvátně, plně dosvědčuje fakt, že J. K. tu naši *strašlivou* „privatizační“ transakci vbrzku veřejně denuncoval. Co bys řekl, jaký měl asi motiv, aby s pěnou u huby šmejdil v registru ochranných známek?) Ostatně, bylo toho tehdy víc, získali jsme písemný souhlas od Jaroslava Hrstky na používání hlavičky Analogonu, ventilovali jsme vzniklou situaci v několika periodikách, ale kdo by si to měl všechno pamatovat, že? Musím se Ti svěřit, že jsem tehdy, poprvé a naposledy, provedl i jistý malý rituál. Jak se ukázalo, neminul se účinkem, i když ho nijak nepřeceňuji. Ale to co se stalo, nás konečně vytrhlo z několikaleté letargie, způsobené právě hostilním Koubkovým přístupem. Po tomhle jednání za našimi zády je logické, že jsme se rozhodli vyměnit šéfredaktora a s Koubkem už napříště nemít nic společného. Je toho snad málo?

Všimni si, že jeho nejzuřivější výpady směřují pravidelně ke Švankmajerovi. No bodejť, protože Koubek v sobě nedokáže potlačit zvilou závist, z jeho nadávek to čouhá na sto honů. Druhý v řadě to pak „schytává“ Dryje, tam je to pochopitelnější, „usurpoval“ přece jeho vysezený post. A ejhle: ono se pořád povídalo, jak ten Koubek dokáže „sehnat prachy“, i když s tím dělal kdovíjaké tajnosti: ale za nového šéfredaktora to najednou šlape v klidu dál a bez zbytečného tajemného příkuřování. Pokud jde o financování, v podstatě se dosud pokračuje podobně jako za Koubka, avšak na některá čísla se nám podařilo sehnat také peníze jiné, než od MK ČR. Ostatně padesát tři vesměs skvělých čísel proti deseti mluví za vše. Jak Jan Švankmajer, tak František Dryje jsou moji dlouholetí přátelé, což také přispělo k tomu, abych přestal mlčet.

Právě proto se také obracím na Tebe a ne na něho, poněvadž je mi jasné, že s dychtivým výrazem rozechvělého panenského sulce až dosud marně vyhlížel jakoukoli publicitu, již by rád zneužil k rozdmýchávání svých paranoických tezí. Nijak bych se nedivil, že i toto moje *očitě svědectví* se dnes pokusí překroutit a že mě, *bůh všech blbů s ním*, označí za Švankmajerova pohůnka. Není však důvod hýbat brvou: i když nepochybuji, že tento spíše umazaný než mazaný vykuk prošel za posledních dvacet let určitě vynikající školu manipulace, při svých praktických invazích do oblastí, které mě zajímají, vždy spolehlivě dopadl na tvář mimo všechny náležité mísy! Ty můžeš sice tvrdit, že Tě tohle surrealistické spodní prádlo vůbec nezajímá. Ale proč ses o ně tak horlivě zajímal právě u notorického lháře?

Ještě něco o prdeli: Skutečně mi není známo, jak a do jaké hloubky a intimity jsi poznal dílo a osobnost Vratislava Effenbergera, jehož velikostí mimo jiné poměřuješ současnou surrealistickou malost. Můžu Ti však svěřit, že text, v němž se furt dokola mluví o mrdání Vítězslava Nezvala do prdele a jenž Tě tak disgustoval, nenapsal nikdo menší než... Vratislav Effenberger. Autoři Večerů Analogonu jej pouze inscenovali jako skeč i s náležitým uvedením autorství. Jistě nejde o žádný *květ subverze* ani o *vrchol černého humoru*, a už vůbec ne

o nějaký vrchol Effenbergerova díla (tak jako Večery Analogonu nepředstavují vrchol současné surrealistické tvorby – jen jednu její výlučnou a odlehčenou polohu, což Ti zjevně uniká) – jde o onu hravou, ale výraznou fasetu jeho práce a jeho agresivního humoru, o součást toho, čemu říkal *cynismus fantasie*. Text je to ineditní, a nemusíš jej znát. Publikované Effenbergerovy texty bys však znát mohl, od jeho pseudoscénářů, přes některé divadelní hry až k poesii – nalistuj si třeba článek V. E. Magie slov (Analogon č. 6, str. 73): tam totiž zcela okatě a mimo jiné „Drzý Drda mrdá Dámu do prdele!“ (tentokrát tedy jenom jednou, to je pravda). Z textu a kontextu by ses možná něco dověděl o „stavu ducha, který vyprchal“. Ale kdo ví, co Ty bys ses vlastně dověděl... nedělám si iluze. A na závěr douška: jak jsem já poznal a znal Vratislava Effenbergera, mám dost přesnou představu o tom, jak by – kdyby se toho dožil – bezpochyby naložil s přísíravou polistopadovou prdelí Jiřího Koubka.

Očekával bych od Tebe, coby astrologa zahleděného tak trochu „do věčnosti“, poněkud jiný pohled, co se týče hodnocení politických postojů surrealistů. Vzpomínám si maně na naše seznámení v Díle koncem šedesátých let, kdy jsi ze všeho nejdřív stál o to, podepsat také surrealistické prohlášení známé jako *Pražská platforma*. Tehdy Ti zmínky o Kubě kupodivu nevadily. Pokud jde o druhý text, *Dvacet let od Pražské platformy* (1988), jehož nulový význam Ti tak skvěle vysvětlil J. K. a který jsi rovněž rázně sepsul: nejde o text programový, ale především bilanční, psali jsme jej kolektivně a autorsky se na něm podílel mj. i jeho signatář Jiří Koubek. Ale to Ti jaksi v náhlém furoru ušlo. (Že prostá výroková logika dostává v jeho samožravých odpovědích na prdel – promiň to opakování –, mě už dávno nepřekvapuje – v Tvém tázání se ano: v redakční radě či ve skupině nikdy nikdo nevyřkl ani jediné slovo proti publikaci autorů, jako byli Koestler, Kuhn, či dalších z případných Nápravníkových akvizic. Právě naopak! Důvody naší nespolupráce s Koubkem byly úplně jiného druhu a jiné kvality, mluvím tu o nich.) A když už jsme u toho a taky proto, že jsem to podepsal, mohl bys vyjádřit určitěji, co myslíš tou notorickou politickou slepotou v tomto textu? Ono je zkrátka

pohodlnější rozumářsky ex post křafat ze „surrealisticky“ zaprděného astrokoutku a poskytovat rady typu: „Existence organizovaných skupin s centrem je anachronismus. Existuje-li centrum, lze se ho zmocnit. Kde je centrum jsou i mocenské hry, manipulace, rozmanité důvody k ústupkům jedným, k větší přísnosti vůči druhým. Surrealisté jako vyznavači anarchismu, měli by uzavírat pouze dočasné aliance pro různé projekty.“

Asi sis už příliš zvykl na rozdávání svých rozšafných mouder svým naivním astrologickým ovečkám. Ale měl-li bych to bilancovat, jak a kde jsi proboha ty sám ony dočasné aliance uzavíral? Myslíš-li tím onu spolupráci na hře se Síkorou a Dvorským, která je prezentována ve Hvězdě, anebo aktivity Auroboru, tak dobrá, ale je to dost podvyživená aliance z hlediska uplynulých čtyřiceti let.

Nejvíc mě však zarazila povýšenost, s jakou s patra kdeco hodnotíš. Kdes to vzal, že by surrealismus skončil u psychoanalýzy s Freudem, Jungem anebo Lacanem. Díky Romanu Telerovskému a jeho známým, jsou v Analogonu otiskovány i současné psychoanalytické příspěvky, a to navzdory popletovi Kocourkovi, kterého tehdy sebou vzal k čertu Koubek.

Zkrátka, Pavle, myslím, že už jsem Ti toho sdělil až dost. Měj se, jak chceš.

Martin Stejskal

10. 9. 2011

(Dodatečně jsem přišel na to, že ten Tvůj odkaz na fejsbúku obsahuje vedle Analogonu i ten rozhovor, takže teď už je to pro mě jasný!)